

специфічними умовами навчання. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 58. С. 112–116.

2. Павлова О. О., Монастирська Л. В. Предметно-мовне інтегроване навчання (CLIL) як інструмент формування професійної компетентності майбутніх правоохоронців. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». 2022. № 45. С. 89–93. URL: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/18/part_3/18.pdf (дата звернення: 25.06.2026).

3. Coyle D., Hood P., Marsh D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge : Cambridge University Press, 2010. 173 p.

4. Dale L., Tanner R. CLIL Activities: A Resource for Subject and Language Teachers. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. 284 p.

5. Ball P., Kelly K., Clegg J. Putting CLIL into Practice. Oxford : Oxford University Press, 2015. 320 p.

6. Ткаченко О. В. Формування когнітивно-академічної мовної компетентності (CALP) у курсантів відомчих ЗВО під час білінгвального навчання. Право та державне управління. 2021. № 3. С. 204–210.

Юлдашева Світлана Анатоліївна,
професор кафедри ділової української та
іноземних мов Національної академії
внутрішніх справ, кандидат філологічних
наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НЕОЛОГІЗМИ ТА МОВНІ ІННОВАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ

Повномасштабна війна, запровадження воєнного стану та тривалі кризові процеси в українському суспільстві суттєво вплинули на всі сфери суспільного життя, зокрема на мовну комунікацію. В умовах соціальної напруги, інформаційного протистояння та постійного оновлення суспільного досвіду особливої ваги набуває дослідження мовних змін, які відображають нові форми взаємодії між людьми. Комунікативна практика воєнного часу характеризується

активним використанням нових слів, виразів, мовленнєвих шаблонів, які слугують засобом осмислення реальності, вираження емоцій та консолідації громадян. Саме тому аналіз неологізмів та мовних інновацій у контексті особливостей комунікативної взаємодії є актуальним напрямом сучасних лінгвістичних студій.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні особливостей функціонування неологізмів та мовних інновацій у сучасному українському дискурсі як важливого складника комунікативної взаємодії в умовах воєнного стану.

Сучасна українська мова в період воєнного стану зазнає інтенсивних змін, що виявляються передусім у лексико-семантичній системі та способах комунікативної взаємодії. Мова як соціальне явище завжди чутливо реагує на зміни суспільного середовища, тому екстремальні історичні події стають каталізатором активних мовних процесів. Воєнний стан спричинив виникнення нових комунікативних потреб: оперативного інформування, психологічної підтримки населення, формування спільного символічного простору та створення мовних маркерів ідентичності. Це зумовило появу значної кількості нових лексичних одиниць, які активно функціонують у різних типах дискурсу — медійному, політичному, побутовому, цифровому.

Особливості комунікативної взаємодії в умовах воєнного стану проявляються в тому, що мовлення набуває підвищеної динамічності, емоційності та ситуативної зумовленості. Щоденне спілкування включає значну кількість слів, пов'язаних із воєнною тематикою: «повітряна тривога», «укриття», «прильоти», «евакуація», «блекаут», «генератор», «волонтерка», «донат». Частина цих лексем була відома й раніше, однак саме воєнний стан зробив їх центральними в комунікативному просторі. Вони стали елементами щоденного мовлення та значною мірою змінили мовну картину світу сучасного українця.

Важливим явищем є активна неологізація. Нові слова виникають як відповідь на необхідність швидкого позначення нових реалій. Наприклад, слово «бавовна» набуло нового переносного значення — вибух, детонація на території ворога. Це значення сформувалося в умовах інформаційного протистояння та стало прикладом семантичної трансформації, коли вже відома лексема набуває нового комунікативного змісту. Подібно функціонує слово «приліт», яке в сучасному дискурсі означає ракетний удар, хоча раніше вживалося в нейтральному значенні.

Комунікативна взаємодія воєнного часу характеризується також широким використанням експресивної лексики. Наприклад, слова «орки», «рашисти», «мобіки» мають яскраво виражене оцінне забарвлення й виконують функцію негативної характеристики противника. Їх уживання сприяє формуванню колективної емоційної реакції на події та слугує засобом психологічного спротиву. Дослідники наголошують, що в кризових умовах мова стає не лише інструментом повідомлення, а й засобом емоційної регуляції суспільства [2, с. 133].

Активними є й словотвірні процеси. На основі запозичених слів утворюються нові деривати, які швидко інтегруються в українську мовну систему. Так, від слова «дрон» сформувалися лексеми «дронити», «дронщик», «антидроновий». Подібні процеси спостерігаємо і в словах «волонтерити», «задонатити», «переможенька», «пікселька». Такі новотвори демонструють високу адаптивність української мови до нових умов та здатність швидко створювати зручні комунікативні моделі.

Суттєвий вплив на комунікативну взаємодію має іншомовна лексика, що в умовах воєнного стану активно входить у повсякденне мовлення. Такі назви, як «байрактар», Javelin, Starlink, перетворилися з вузькотермінологічних одиниць на символи національного спротиву. Їх функціонування демонструє, що терміни можуть набувати метафоричного значення та виходити за межі професійного спілкування. Наприклад, слово «байрактар» стало культурним символом завдяки широкому вживанню в медіа, піснях, мемах та побутовій комунікації.

Особливу роль у формуванні нових комунікативних практик відіграють цифрові платформи. Telegram, Twitter, TikTok та інші соціальні мережі стали середовищем оперативного поширення нових слів, висловів та мемів. Саме тут виникають мовні одиниці, які згодом переходять у повсякденний дискурс. Наприклад, фрази «доброго вечора, ми з України», «руській воєнний корабль...», «все буде Україна» стали не лише популярними цитатами, а й знаковими мовними маркерами суспільної єдності [3, с. 92]. Вони функціонують як комунікативні коди, що сигналізують про належність до спільного культурного простору.

В умовах воєнного стану трансформується й мовленнєвий етикет. Традиційні форми привітання та подяки поступаються новим комунікативним формулам. У публічному просторі широкого вжитку

набули вислови «Слава Україні!» — «Героям слава!», «Дякуємо ЗСУ», «Тримаймо стрій», «Все буде Україна». Ці формули виконують не лише етикетну функцію, а й слугують засобом вираження солідарності, патріотизму та громадянської позиції. Вони є показником того, що комунікативна взаємодія в умовах війни стає маркером соціальної належності та спільних цінностей.

Варто звернути увагу й на психологічний аспект мовних інновацій. Багато нових слів і висловів мають терапевтичну функцію: допомагають суспільству долати страх, знижують рівень напруги через гумор, іронію та сарказм. Наприклад, мемні конструкції на зразок «бавовна», «жест доброї волі», «негативний наступ» є своєрідними формами мовного спротиву. Вони демонструють здатність мови адаптуватися до кризових умов через створення символічного простору емоційної підтримки.

Отже, комунікативна взаємодія в умовах воєнного стану характеризується високою динамікою, емоційною насиченістю та активним формуванням нових мовних одиниць. Неологізми та мовні інновації відображають суспільні трансформації, виконують функції номінації, оцінки, психологічної підтримки та соціальної консолідації. Вони є важливим інструментом адаптації суспільства до кризових умов і свідчать про життєздатність української мови як засобу відображення нової історичної реальності.

Неологізми періоду воєнного стану становлять важливий складник сучасного українського комунікативного простору. Їх поява та функціонування зумовлені необхідністю оперативного реагування на нові соціальні реалії. У контексті комунікативної взаємодії вони виконують не лише номінативну, а й консолідуючу, експресивну, адаптаційну та ідентифікаційну функції. Дослідження мовних інновацій воєнного часу дає змогу глибше зрозуміти механізми мовної адаптації суспільства та роль мови у формуванні національної стійкості.

Список використаної літератури

1. Івченко В. Після 24-го. Київ: Віхола, 2022. 320 с.
2. Коць Т. А. Лінгвософія війни і миру в інформаційному просторі сьогодення // Культура слова. 2019. № 90. С. 132–149. <https://doi.org/10.37919/0201-419X-2019.90.12>
3. Павлова Л. В. Комунікативно-прагматичний вимір в україномовному дискурсі соціальної реклами в умовах воєнного стану. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. (65). 2024. С. 91-95.

4. Сюта Г. М. Лінгвософія опозиції «свій–чужий» у текстах періоду російсько-української війни // Українська мова. 2023. No 2. С. 3–34. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2023.02.003>

ДОСЛІДНИЦЬКІ ДОРОБКИ НАУКОВОЇ МОЛОДІ

Bublyk Olha,

a student of group 137,

Penitentiary Academy of Ukraine,

Bykonja Oksana,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv

HUMAN RIGHTS IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE LAWYERS

Human rights play a crucial role in modern international law and professional legal practice. In the era of globalisation, countries and societies are becoming increasingly interconnected, which makes the protection of fundamental rights especially important. The world is very big, but countries are closely connected now. Every person has rights, no matter where they live. However, there is a big question. Should human rights be the same for everyone in the world? Or should they change because of different cultures? It is a very interesting and difficult debate for modern society.

Many people think human rights must be universal. It means they belong to all people equally. It does not matter what the person's race, religion, or gender is. For example, the rights to life and freedom apply to everyone. A scientist writes that fundamental human rights are universal and belong to all people from birth [1, c. 55]. In the European Union, human rights are the main values for all countries, and this is an international priority [2, c. 246]. It helps to protect people everywhere. When rights are universal, governments cannot mistreat their citizens. It creates a safe world where people can live without fear. Universal human rights are also important because they help people during wars and international conflicts. Today, many countries face problems such as military aggression, terrorism, discrimination, and poverty. In such situations, international organisations try to protect civilians and support